

blijkt ook weer uit de eindconclusie van prof. KOUWER, luidende, dat hij op grond van eigen ervaring, ook *zonder aantoonbare* of aannemelijke stoornissen *van het bewustzijn* de baringspijn in *elk tijdperk* der baring bij *verscheidene* vrouwen zoo minimaal is en bij enkele vrouwen zelfs in die mate ontbreekt, dat men in rechten, er *duchtig* rekening mede moet houden.

In verband met de Utrechtsche statistieken, die dan nog moeten uitgewerkt worden, meldde prof. DE SNOO mij, dat op die klinieken sinds een paar jaar *alle* baringsweeën of de mate van pijn worden geregistreerd. Na verloop van tijd kunnen dit zeker belangrijke gegevens worden.

Terwijl prof. KOUWER dus het voorkomen van pijnlooze baringen nog al ruim opvat, deel ik meer de opvatting van eenige andere gezaghebbenden: de hoogleeraren VAN ROOY, TREUB en VAN DER HOEVEN spreken van uitermate zelden, wel eens een enkele maal. Ik leg er nog eens den nadruk op, dat juridisch het er niets toe doet, of wij voor het onbewust blijven eenige afwijking of stoornis kunnen aanwijzen. Doch laat ons tevens bedenken, dat al staan de rechters zooals wij zagen, a priori zeer sceptisch tegenover deze gevallen, wij toch onzerzijds de reeds vrij breede opvatting van prof. KOUWER niet te ruim over mogen nemen.

Samenvattende meen ik uit het vroeger medegedeelde en voorgaande te mogen afleiden, *dat de pijnlooze onbewuste baringen qua tales buitengewoon zelden voorkomen* en dat niet alle beschreven gevallen als zoodanig moeten worden beschouwd.

Behalve met de psychische en physische toestanden der parturiente moet rekening gehouden worden met de *mentaliteit* der barende en de omstandigheden waaronder de baring verloopt.

Het „*gij zult in smarten baren*” naturaliter gesproken, is door deze zeer enkele uitzonderingen niet aangetast. En gelukkig ook! Welk een machtig wapen zouden anders niet in handen krijgen zij, die nu niet terugschrikken voor kindermoord. Welke gruweldaden hierbij soms voor den dag komen, moge blijken uit het alhier voor eenige jaren voorgekomen geval, waarbij een ongehuwd meisje na binnen het uur zonder eenige medehulp bevallen te zijn, haar kind met de adnexa stuksgewijze in de kachel verbrand had, in diezelfde 60 minuten! Doch nog op het laatste oogenblik van dit lugubere werk werd zij betrapt door de thuiskomende huisgenooten. Van zwangerschap hadden, noch zij noch de buurt iets gemerkt. De zware, welverdiende straf kon hier toegepast worden na het absoluut overtuigende bewijs.

Aan dergelijke gruweldaden, die wel steeds ontdekt worden, zal wel niemand zich weer schuldig maken, als eenmaal de pijnlooze, onbewuste baringen op open privaats door niet genoegzame critische beoordeeling een hooger percentage zouden bereiken in de statistieken, waarmede het publiek, ipse facto, geleidelijk mede bekend zou worden en er misbruik van zou maken.

Uit het, naar ik meen, bewezen feit, dat de echte zuivere pijnlooze onbewuste baringen zonder twijfel voorkomen bij *geheel gezonde vrouwen*, krijgt de opmerking van collega DRIESSEN; dat de Duitsche opvatting in de *uitsluiting* daarvan veel te ver gaat, groote waarde. Hebben wij in ons klein Nederland dan toch *absoluut* vaststaande gevallen van *zuiver* pijnlooze onbewuste baringen; in Duitschland zullen er a fortiori veel meer voorgekomen zijn en deze zijn dan ook beschreven o. a. bij WOLFF (*Arch. für Gyn.*, Bd. 87) HALBAN en SEITZ echter erkennen de onbewuste baring niet, tenzij de parturiente of psychisch gestoord of zwakzinnig is. Deze uitspraak is in tegenspraak met de feiten en dient herzien te worden.

Weert, 24 September 1929.

JOS. PEETERS, arts,

HET OORDEEL VAN DE GENEESKUNDIGEN DER RADEN VAN ARBEID.

Op bldz. 4857 van het *Nederl. Tijdschr. v. Geneesk.* staat in de discussie vermeld: „dr. MORTIER HIJMANS meent, dat het oordeel van de geneeskundigen van de Raden van Arbeid op te losse schroeven staat”.

De ondergeteekende stelt er prijs op, te verklaren, dat hij deze woorden *niet* heeft geuit en ook nooit deze meening heeft gehad.

Wel heeft hij de meening geuit, dat het wenschelijk is, dat de bedoelde geneeskundigen de oorspronkelijke Röntgenphoto's beoordeelen en geen kleine afdrukjes, daar deze onvoldoende zijn voor de beoordeeling van een geval van tuberculose.

M. MORTIER HIJMANS.

NEURALGISCHE PIJNEN NA INENTING.

Om te voorkomen, dat een dezer dagen bovengenoemde aandoening opnieuw wordt ontdekt en beschreven en tevens om aan jongere collegae, die de kleine pokkenepidemie van 1916 en de daarop gevolgde massa-inenting van Amsterdams bevolking niet als artsen hebben beleefd, een verkeerde diagnose te besparen, moge ik er even aan herinneren, dat het nu en dan voorkomt, dat volwassen personen, voornamelijk vrouwen, ongeveer 14 dagen na revaccinatie door allerheftigste pijnen in den rug, uitstralend naar den buik, worden aangetast, die vaak oorzaak zijn van het ontbieden van den dokter op zeer ongelegen tijden. Voor wie het verband niet kent tusschen deze pijnen en de herenting is de diagnose verre van gemakkelijk. Meestal draait die op nierkoliek uit, hoewel men toch wel voelt, dat niet alles klopt. Ook is de pijn meestal niet éénzijdig. In het *Tijdschrift* van 1916, 1ste helft, No. 16, werd de aandoening tegelijkertijd beschreven door den sinds overleden dr. VAN WAYENBURG en door dr. BUSCH, die beiden den waren aard hadden ontdekt. Vroeger waren dergelijke gevallen niet beschreven, doch zelden ook was op zoo uitgebreide schaal en in zoo korten tijd de bevolking eener stad gerevaccineerd. Het is mij bekend, dat ook nu weer dergelijke neuralgieën voorkomen; ik zelf nam een zeer duidelijk geval waar en hoorde van een ander. Ik weet ook, dat een dezer dagen door een collega-specialist de opmerking werd gemaakt, dat er na herinenting zoo opmerkelijk veel nierkolieken voorkwamen. Sapiienti sat!

In mijn geval gaf veramon goed resultaat; dit middel bestond in 1916 nog niet. Vaak echter zal men onderhuidsche inspuiting van morphine of dergelijke niet kunnen ontberen. Overigens komt na een dag of wat alles weer in orde.

D. H. KOETSER.

SERUMBEHANDELING BIJ ENCEPHALITIS POST VACCINATIONEM.

In dit *Tijdschrift*, 70ste jaargang 1926, Tweede helft, No. 3, maakte ik opmerkzaam op een van schapen verkregen antivaccineserum, welk serum voor geneeskundigen na rechtstreeksche aanvraag aan het Rijks-Serologisch Instituut voortaan *gratis* is te verkrijgen.

Wij verkeerden tot dusver omtrent de oorzaak der encephalitis post vaccinationem nog steeds in het duister. Het eenige wat wij zeker weten is, dat onder den invloed, dien het lichaam door de enting met koepokstof ondergaat, een grootere vatbaarheid voor encephalitis door een tot dusver onbekend virus ontstaat.

Door het toevoeren van antistoffen tegen vaccine, viruliciede stoffen, vervat in serum van kortgeleden gevaccineerde menschen, maar in veel sterkere mate in het serum van tegen vaccine sterk onvatbaar gemaakte schapen, kan men zich voorstellen, dat de encephalitis-bevorderende omstandigheden in het lichaam worden tegengewerkt.

Ik kom echter niet op grond van deze theoretische overwegingen nogmaals de aandacht vragen voor dit reeds in 1926 aanbevolen serum, maar op grond van het feit, dat verschillende collegae, die het den laatsten tijd gebruikt hebben, zeer bevestigen daarvan goeden invloed zeggen te hebben gezien.

Daar wij voor een specifiek geneesmiddel tegen encephalitis niet beschikken en serum van kortgeleden gevaccineerde menschen buiten de klinieken niet steeds te verkrijgen is en bovendien veel minder virulicied is dan ons schapenserum, meen ik nogmaals met klem er op te moeten aandringen van dit serum antivaccinosum, praeparaat No. 51 van het Rijks-Serologisch Instituut, gebruik te maken.

De toediening kan geschieden in den ruggemergszak, in de aderen, in de spieren of onder de huid.

De Directeur van het Rijks-Serologisch Instituut,
ALDERSHOFF.